

DAROVITA DJECA U NASTAVNOM PROCESU

Dragana Aleksić^{1*}, Ivica Nikolić²

¹Evropski Univerzitet Brčko distrikt, Bijeljinska bb, 76100 Brčko, Bosna i Hercegovina, gagalukic86@hotmail.com

²Univerzitet EDUCONS, Vojvode Putnika 85-87, 21208 Sremska Kamenica, Srbija, profilov@gmail.com

STRUČNI RAD

ISSN 2637-2150

e-ISSN 2637-2614

UDC

DOI: 10.63395/STEDJournal0801011A

COBISS.RS-ID

Received: 25 March 2026.

Revised: 20 April 2026.

Accepted: 21 May 2026.

Published: 29 May 2026.

<https://stedjournal.com/>

Corresponding Author: Dragana Aleksić, Evropski Univerzitet Brčko distrikt, Bijeljinska bb, 76100 Brčko, Bosna i Hercegovina, gagalukic86@hotmail.com

Copyright © 2026 Dragana Aleksić i Ivica Nikolić; published by UNIVERSITY PIM. This work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.

Citation: Aleksić, D. i Nikolić, I (2026). Darovita djeca u nastavnom procesu. *STED Journal*, 8(1),

APSTRAKT

Darovita djeca su posebna djeca i takođe se ukazala potreba za poklanjanjem veće pažnje ovakvoj djeci, djeci sa iznadprosječnim koeficijentom inteligencije. Do sada se stalno najviše radilo sa tzv. prosječnim učenicom, kome je skoro bila prilagođena nastava u potpunosti, a darovita djeca su se zapostavljala u nastavnom procesu. Svakako je vrijeme da se dogode promjene i u ovoj oblasti. Potrebno je izraditi nove programe učenja za darovitu djecu, uključiti ih u razne nove vidove učenja

kao što je to inovativna nastava i individualni program rada, te praćenje njihovog razvoja. Nastavni proces za darovitu djecu treba da bude izazov i mjesto gdje oni mogu da dalje razvijaju svoje sposobnosti i unaprijede svoje znanje. Na nivou škola bilo bi potrebno oformiti timove koji bi radili na pružanju pomoći i podrške ovoj djeci, te njihovom daljem promovisanju i napredovanju. Takođe bi mogli da pohađaju razne kampove za darovitu djecu gdje bi se i družili sa vršnjacima sličnih oblasti, ali i različitih kako bi naučili i nešto novo. Znamo da vrlo često još na početku pokazuju posebna interesovanja i sklonosti za određene predmete i područja njihovog učenja i razvoja. Veliki broj djece je talentovan i darovit, ali se to nažalost vrlo kasno otkrije, ili se ne otkrije uopšte. Potrebno je saradivati i sa roditeljima takve djece, te ih uključiti u posebne timove, ali i promovisati u lokalnoj zajednici, pa i šire. Darovita djeca su izuzetna u mnogim sferama i oblastima, te ih shodno tome moramo pripremati za cjeloživotno učenje.

Ključne riječi: Darovita djeca, nastava, nastavni proces, kompetencije.

UVOD

Savremeni obrazovni sistemi sve više prepoznaju značaj individualnih razlika među učenicima, posebno u kontekstu identifikacije i podrške darovitoj djeci. Darovitost se danas ne posmatra isključivo kao visok nivo inteligencije, već kao kompleksan i višedimenzionalan konstrukt koji obuhvata kognitivne sposobnosti, kreativnost, motivaciju i socio-emocionalne karakteristike. Uprkos tome, praksa u mnogim školama i dalje je dominantno usmjerena na tzv. prosječnog učenika, dok potrebe darovitih često ostaju nedovoljno prepoznate i podržane. Takav pristup može dovesti do nedovoljne

stimulacije njihovih potencijala, ali i do gubitka motivacije i interesa za učenje.

Cilj ovog rada jeste analiza osnovnih karakteristika darovite djece, kao i razmatranje mogućnosti unapređenja nastavnog procesa kroz primjenu savremenih didaktičkih pristupa. Rad ima karakter stručnog istraživanja i zasniva se na analizi relevantne pedagoške i psihološke literature iz oblasti obrazovanja darovitih. U domaćoj pedagoškoj literaturi takođe se naglašava potreba za sistematskim pristupom identifikaciji i podršci darovitim učenicima, pri čemu se ističe značaj uloge škole i nastavnika u razvoju njihovih potencijala (Grgin, 2004).

KLJUČNA PITANJA U RADU

Ovaj rad ima karakter stručnog i preglednog rada i zasniva se na analizi relevantne pedagoške i psihološke literature iz oblasti obrazovanja darovitih učenika. Cilj rada nije empirijsko istraživanje, već sistematizacija postojećih teorijskih saznanja i njihovo povezivanje sa savremenom nastavnom praksom. U tom smislu, korišćeni su deskriptivni i analitički pristup, pri čemu su relevantni izvori sintetizovani kako bi se dobio uvid u osnovne karakteristike darovitosti i mogućnosti njenog razvoja u okviru nastavnog procesa.

Ključna pitanja rada su:

- Na koji način se darovitost definiše u savremenoj pedagoškoj i psihološkoj literaturi?
- Koje su najčešće karakteristike darovite djece u kognitivnom, kreativnom i socio-emocionalnom razvoju?
- U kojoj mjeri tradicionalni nastavni pristupi odgovaraju obrazovnim potrebama darovitih učenika?
- Koji didaktički i metodički pristupi se u literaturi izdvajaju kao najefikasniji u radu sa darovitom djecom?
- Kakva je uloga individualizacije nastave u razvoju potencijala darovitih učenika?

POJAM I PREPOZNAVANJE DAROVITOSTI

Darovitost se u savremenoj naučnoj literaturi definiše kao kompleksan fenomen koji uključuje interakciju različitih sposobnosti i ličnih osobina. Za razliku od

ranijih pristupa koji su darovitost vezivali isključivo za koeficijent inteligencije, savremeni modeli naglašavaju njenu višedimenzionalnost [1].

Prema Renzullijevom troprstenastom modelu, darovitost se manifestuje kroz kombinaciju natprosječnih sposobnosti, kreativnosti i visokog nivoa motivacije [2]. Slično tome, Gagné (2004) razlikuje prirodne sposobnosti (darovitost) i razvijene kompetencije (talente), naglašavajući značaj sredinskih faktora u razvoju potencijala [3].

Darovita djeca često pokazuju:

- napredan razvoj jezika i mišljenja,
- izraženu radoznalost i potrebu za istraživanjem,
- sposobnost brzog usvajanja i povezivanja informacija,
- visok nivo kreativnosti,
- izražene socijalne i emocionalne karakteristike, poput empatije i osjećaja za pravdu [4].

Roditelji nadarene djece već od najranije dobi primjećuju određena ponašanja koja nakon identifikacije darovitog djeteta od strane stručnjaka postanu sasvim logična. Iako samo opažanje ovih znakova nije dovoljno da bi se utvrdila darovitost kod djeteta, poneka ponašanja mogu biti dobar trag koji će roditelja navesti da porazgovara sa stručnjakom kako bi se utvrdila darovitost. Prepoznavanje darovitog djeteta uključuje posmatranje različitih aspekata njihovog ponašanja, razvoja i sposobnosti. Evo nekoliko znakova koje roditelji darovite djece primjećuju:

- Rane razvojne prekretnice – darovita djeca mogu postići razvojne prekretnice kao što su pričanje ili hodanje ranije od svojih vršnjaka.
- Radoznalost česta osobina nadarene djece jest snažna želja za istraživanjem i učenjem o svijetu te nezasitna znatiželja.
- Brzo učenje i pamćenje – darovita djeca često brzo shvaćaju nove koncepte, pokazuju izvrsno zadržavanje pamćenja i mogu pokazati duboko razumijevanje složenih ideja.
- Napredne vještine rješavanja problema – mogu biti izvrsni u rješavanju problema i pokazivati napredne vještine kritičkog

razmišljanja, lako povezujući ideje i rješavajući zagonetke.

Slična shvatanja prisutna su i u regionalnoj literaturi, gdje se darovitost posmatra kao rezultat međudjelovanja nasljednih predispozicija i uticaja sredine. Naglašava se da bez adekvatne podrške obrazovnog sistema i porodice potencijali darovitih učenika mogu ostati nedovoljno razvijeni [5]. Važno je naglasiti da se darovitost ne manifestuje na isti način kod svakog djeteta, te je neophodan individualizovan pristup u njenom prepoznavanju i razvoju.

DAROVITA DJECA U NASTAVNOM PROCESU I INDIVIDUALIZACIJA NASTAVE

Tradicionalni modeli nastave često nisu u potpunosti prilagođeni potrebama darovitih učenika. Standardizovani pristupi mogu dovesti do nedovoljne stimulacije, što može rezultirati gubitkom interesa i smanjenjem motivacije za učenje. Savremeni pristupi obrazovanju darovitih naglašavaju značaj diferencirane i individualizovane nastave. Takvi pristupi omogućavaju prilagođavanje sadržaja, metoda i tempa rada individualnim sposobnostima učenika [6].

Primjena informaciono-komunikacionih tehnologija može dodatno unaprijediti proces učenja, omogućavajući pristup različitim izvorima znanja, simulacijama i interaktivnim sadržajima. Ovi alati doprinose razvoju samostalnosti u učenju i omogućavaju učenicima da napreduju u skladu sa sopstvenim mogućnostima. Poseban značaj ima i kontinuirano praćenje napretka učenika, kao i pružanje povratnih informacija koje podstiču dalji razvoj.

Jedan od ključnih elemenata kvalitetnog rada sa darovitim učenicima jeste individualizacija nastavnog procesa. Ona podrazumijeva prilagođavanje nastavnih sadržaja, metoda i oblika rada specifičnim potrebama i sposobnostima učenika. U praksi se često koristi individualizovani plan rada, koji omogućava sistematsko praćenje razvoja učenika i planiranje odgovarajućih obrazovnih aktivnosti. Ovakav pristup doprinosi efikasnijem razvoju potencijala i

većoj motivaciji za učenje. Pored nastavnika, važnu ulogu imaju i roditelji, kao i stručni saradnici u školi. Saradnja između ovih aktera doprinosi stvaranju podsticajnog okruženja za razvoj darovitosti [7].

Kvalitet nastave u radu sa darovitim učenicima ogleda se u sposobnosti nastavnika da primijeni različite nastavne metode i strategije u skladu sa potrebama učenika. To podrazumijeva fleksibilnost u planiranju i realizaciji nastave, kao i kontinuirano stručno usavršavanje nastavnika.

Efikasna nastava treba da omogućiti:

- maksimalno iskorištavanje potencijala učenika,
- razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja,
- podsticanje samostalnog učenja,
- povezivanje znanja sa realnim situacijama.

Kvalitetan nastavni proces ne podrazumijeva samo usvajanje znanja, već i razvoj ličnosti učenika u cjelini. U didaktičkom kontekstu, ističe se značaj prilagođavanja nastavnog procesa individualnim karakteristikama učenika, pri čemu nastavnik ima ključnu ulogu u izboru metoda i oblika rada. Kako navodi Vilotijević (2000), kvalitet nastave zavisi od sposobnosti nastavnika da optimalno kombinuje nastavne metode i sredstva u skladu sa ciljevima učenja i karakteristikama učenika [7]. U tom smislu, individualizacija nastave predstavlja jedan od osnovnih didaktičkih principa savremenog obrazovanja, koji omogućava efikasnije razvijanje potencijala darovitih učenika [7].

Profil darovitog djeteta

Profil darovitog djeteta se opisuje kroz sljedeće podatke (tabela 1):

- **Opšti podaci o učeniku:**
- **Psihofizički razvoj:**
- **Učenje:**
- **Nivo znanja učenika:**
- **Socijalne vještine**
- **Komunikacijske vještine:**

- **Dar:**
- **Samostalnost i briga o sebi:**
- **Posebne/dodatne napomene-postignuća:**

Tabela 1. Obrazac individualnog plana rada sa darovitom djecom

Redni broj	Nastavni predmet	Postupak prepoznavanja darovitih učenika	Sistemska praćenje darovitih učenika	Podrška u daljem napredovanju	Izuzetna postignuća
------------	------------------	--	--------------------------------------	-------------------------------	---------------------

RAZRADA TEORIJSKIH SAZNANJA

Analiza relevantne literature ukazuje na to da savremeni pristupi darovitosti prevazilaze tradicionalna shvatanja zasnovana isključivo na intelektualnim sposobnostima. Umjesto toga, darovitost se sve češće posmatra kao rezultat međudjelovanja kognitivnih, kreativnih, motivacionih i socio-emocionalnih faktora [2]. Ovakvo razumijevanje ima direktne implikacije na organizaciju nastavnog procesa, jer zahtijeva fleksibilnije i individualizovane pristupe učenju.

U radu je ukazano da tradicionalni modeli nastave često nisu adekvatni za razvoj potencijala darovitih učenika. Ovakav nalaz je u skladu sa stavovima autora koji naglašavaju potrebu diferencijacije nastave i prilagođavanja obrazovnih sadržaja individualnim karakteristikama učenika [6]. Takođe, u domaćoj literaturi se ističe da kvalitet nastave u velikoj mjeri zavisi od kompetencija nastavnika i njegove sposobnosti da primijeni različite didaktičke pristupe [7].

Poseban značaj ima individualizacija nastave, koja se pokazuje kao jedan od ključnih faktora u efikasnom radu sa darovitim učenicima. Međutim, njena primjena u praksi često je ograničena organizacionim i sistemskim faktorima, poput velikog broja učenika u odjeljenju i nedovoljne obučenosti nastavnika. Ovi izazovi potvrđuju potrebu za kontinuiranim profesionalnim razvojem nastavnog kadra, što naglašavaju i autori iz oblasti edukacijske psihologije [8].

Pored toga, značajnu ulogu u razvoju darovitosti imaju i faktori izvan škole, prije svega porodica i šira društvena zajednica.

Nedostatak koordinacije između ovih aktera može negativno uticati na razvoj potencijala darovitih učenika, što dodatno ukazuje na potrebu sistemskog pristupa ovom pitanju.

ZAKLJUČAK

Talentovani i daroviti se posebno zalažu za sopstveno, lično iskustvo, trud i rad, gdje vrlo malo trebaju pomoć ostalih. Adekvatno raspoređuju svoje vrijeme kako za učenje, tako i za odmor i slobodne aktivnosti. Iskazuju želju za stalnim napredovanjem i cjeloživotnim učenjem. Naime, dolazimo do saznanja da ih uspjesi podstiču na neke nove izazove i stalno usavršavanje u oblastima za koje pokazuju talenat ili dar.

Darovita djeca predstavljaju značajan resurs svakog društva, ali njihovo prepoznavanje i adekvatna podrška i dalje predstavljaju izazov u obrazovnoj praksi. Analiza literature ukazuje na potrebu napuštanja jednostranih pristupa darovitosti i prihvatanja njenog kompleksnog karaktera.

Unapređenje rada sa darovitim učenicima zahtijeva sistemske promjene koje uključuju primjenu savremenih nastavnih metoda, razvoj individualizovanih programa rada i jačanje kompetencija nastavnika. Poseban značaj ima saradnja između škole, porodice i šire društvene zajednice. Samo kroz takav integrisan pristup moguće je obezbijediti optimalne uslove za razvoj potencijala darovitih učenika i njihovu pripremu za cjeloživotno učenje. Na značaj sistemskog pristupa radu sa darovitim učenicima ukazuju i domaći autori, naglašavajući potrebu za kontinuiranim unapređenjem nastavne prakse i profesionalnim razvojem nastavnika [8].

LITERATURA

1. Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
2. Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*, 60(3), 180–184.
3. Gagné, F. (2004). Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory. *High Ability Studies*, 15(2), 119–147.
4. Winner, E. (2000). The origins and ends of giftedness. *American Psychologist*, 55(1), 159–169.
5. Čudina-Obradović, M. (1990). *Nadarenost: Razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. ASCD.
7. Vilotijević, M. (2000). *Didaktika 1*. Beograd: Učiteljski fakultet.
8. Grgin, T. (2004). *Edukacijska psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

GIFTED CHILDREN IN THE TEACHING PROCESS

Dragana Aleksić^{1*}, Ivica Nikolić²

¹European University Brčko distrikt, Bijeljinska bb, 76100 Brčko, Bosnia and Herzegovina,
gagalukic86@hotmail.com

²University EDUCONS, Vojvode Putnika 85-87, 21208 Sremska Kamenica, Serbia,
profilov@gmail.com

PROFESIONAL PAPER

ISSN 2637-2150

e-ISSN 2637-2614

UDC

DOI: 10.63395/STEDJournal0801011A

COBISS.RS-ID

Received: 25 March 2026.

Revised: 20 April 2026.

Accepted: 21 May 2026.

Published: 29 May 2026.

<https://stedjournal.com/>

Corresponding Author: Dragana Aleksić,
European University Brčko distrikt,
Bijeljinska bb, 76100 Brčko, Bosnia and
Herzegovina, gagalukic86@hotmail.com

Copyright © 2026 Dragana Aleksić i
Ivica Nikolić; published by UNIVERSITY
PIM. This work licensed under the Creative
Commons Attribution-NonCommercial-
NoDerivs 4.

Citation: Aleksić, D., & Nikolić, I (2026).
Gifted children in the teaching process. *STED
Journal*, 8(1),

ABSTRACT

Gifted children are special children and there is also a need to pay more attention to such children, children with an above-average IQ. Until now, most of the work has been done with the so-called an average student, to

whom the teaching was almost entirely adapted, while gifted children were neglected in the teaching process. It is certainly time for changes to take place in this area as well. It is necessary to create new learning programs for gifted children, to include them in various new types of learning such as innovative teaching and individual work programs, and to monitor their development. The teaching process for gifted children should be a challenge and a place where they can further develop their abilities and improve their knowledge. At the school level, it would be necessary to form teams that would work on providing help and support to these children, as well as their further promotion and advancement. They could also attend various camps for gifted children, where they would socialize with peers from similar fields, but also from different ones, in order to learn something new. We know that very often, even at the beginning, they show special interests and preferences for certain subjects and areas of their learning and development. A large number of children are talented and gifted, but unfortunately this is discovered very late, or not discovered at all. In order for everything to go well, it is also necessary to cooperate with the parents of such children, and to include them in special teams, but also to promote them in the local community and beyond. Gifted children are exceptional in many spheres and areas, and accordingly we must prepare them for lifelong learning.

Keywords: Gifted children, teaching, teaching process, competences.